ՀԿԴ/0096/02/22
ԵԱԴԴ/3401/02/16

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ

ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԵՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

29 դեկտեմբերի 2022 թվական ք. Երևան

ուսումնասիրելով ըստ հայցի՝ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Ասատուր Խաչատրյանի, երրորդ անձինք՝ Մարիամ, Մանան, Գոռ և Մելինե Խաչատրյանների՝ ընդհանուր գույքում բաժնեմասն առանձնացնելու և դրա վրա բռնագանձում տարածելու պահանջների մասին թիվ ՀԿԴ/0096/02/22 (ԵԱԴԴ/3401/02/16) քաղաքացիական գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն Վճռաբեկ դատարանի նախագահին ուղարկելու վերաբերյալ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի՝ 2022 թվականի դեկտեմբերի 21-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի

<u>Գործի դատավարական նախապատմությունը</u>.

1. ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեն 2016 թվականի սեպտեմբերի 5-ին հայցադիմում է ներկայացրել Երևան քաղաքի Աջափնյակ և Դավթաշեն վարչական շրջանների առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Ասատուր Խաչատրյանի՝ ընդհանուր գույքում բաժնեմասն առանձնացնելու և դրա վրա բռնագանձում տարածելու պահանջների մասին:

2. Երևան քաղաքի Աջափնյակ և Դավթաշեն վարչական շրջանների առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2016 թվականի սեպտեմբերի 9-ի որոշմամբ հայցադիմումն ընդունվել է վարույթ:

2021 թվականի հոկտեմբերի 26-ին քաղաքացիական գործը վերամակագրվել է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի այլ դատավորի և 2021 թվականի նոյեմբերի 1-ի որոշմամբ ընդունվել վարույթ:

3. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի՝ 2022 թվականի նոյեմբերի 30-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործը հանձնվել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի քննությանը:

4. 2022 թվականի դեկտեմբերի 19-ին թիվ ԵԱԴԴ/3401/02/16 քաղաքացիական գործը ստացվել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանում, որին շնորհվել է ՀԿԴ/0096/02/22 համարը:

Հակակոռուպցիոն դատարանի՝ 2022 թվականի դեկտեմբերի 21-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ուղարկվել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահին:

5. Գործը ՀՀ Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2022 թվականի դեկտեմբերի 22-ին:

<u>Ենթակայության վերաբերյալ վեճի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.</u>

6. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված՝ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի 19-րդ հոդվածի 19-րդ, 22-րդ, 23-րդ և 24-րդ մասերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 25-րդ հոդվածի 3.1-րդ մասին, Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի նոյեմբերի 30-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործն ըստ ենթակայության ուղարկել է Հակակոռուպցիոն դատարան՝ այն պատճառաբանությամբ, որ *«[Դ]ատարանի վարույթում քննվող պետության գույքային և ոչ գույքային շահերը շոշափող այն քաղաքացիական գործերը, որոնցով անցում չի կատարվել դատաքննության փուլ, պետք է հանձնվեն բացառապես հակակոռուպցիոն դատարանի քննությանը:*

(…) Դատարանն արձանագրում է, որ այն իրենից ներկայացնում է գումարի բռնագանձման պահանջ, իսկ գործով հայցվոր է հանդիսանում ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեն, որպիսի պայմաններում, Դատարանը գտնում է, որ սույն գործով ներկայացված պահանջի քննությունն անխուսափելիորեն առնչվում է Հայաստանի Հանրապետության գույքային շահերին, ուստի (…) թիվ ԵԱԴԴ/3401/02/16 քաղաքացիական գործը պետք է հանձնել հակակոռուպցիոն դատարանի քննությանը»[1]:

7. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետին, 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, ՀՀ կառավարության 2019 թվականի հոկտեմբերի 3-ի թիվ 1332-Ն որոշման թիվ 1-ին հավելվածի 58-րդ, 60-րդ և 88-րդ կետերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 26-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 41-րդ հոդվածի 1-ին և 3-րդ մասերին, «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 2-րդ մասին՝ Հակակոռուպցիոն դատարանը 2022 թվականի դեկտեմբերի 21-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա է Երևան քաղաքի Աջափնյակ և Դավթաշեն վարչական շրջանների առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով հետևյալը. *«[Պ]ետության շահերի պաշտպանության հայց ներկայացնելու իրավասություն ունեն բացառապես պետական մարմինները: Դատախազն այդպիսի հայց կարող է ներկայացնել միայն օրենքով նախատեսված դեպքերում, ինչը պայմանավորված է վերջինիս հատուկ սահմանադրաիրավական կարգավիճակով: Բացի թվարկված սուբյեկտներից՝ քաղաքացիադատավարական որևէ այլ սուբյեկտ չի կարող ներկայացնել պետության շահերի պաշտպանության հայց: Նշվածը բխում է ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի իրավակարգավորման տրամաբանությունից, ըստ որի՝ քաղաքացիական դատավարության կարգով իրավունքների պաշտպանության հայցով դատարան կարող է դիմել ենթադրաբար խախտված կամ վիճարկվող իրավունքի իրավատերը, որը պետության պարագայում կարող է իրականացվել միայն պետական մարմինների միջոցով:*

(…) [Օ]րենսդրի կամքն ուղղված է եղել նրան, որ Հակակոռուպցիոն դատարանում պետք է քննվեն դատախազության կողմից ներկայացված պետության գույքային և ոչ

[1] Տե՛ս քաղաքացիական գործը, հատոր 4, թերթեր 112-114:

գույքային շահերի պաշտպանության և ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման հայցերը, որոնց քննության համար էլ բավարար է համարվել 5 քաղաքացիական մասնագիտացման դատավորի թվաքանակը՝ նաև նկատի ունենալով, որ Հակակոռուպցիոն դատարանի դատական տարածքը Հայաստանի Հանրապետության ողջ տարածքն է:

(...) Բացի այդ, (...) Հակակոռուպցիոն դատարանը, որպես կոռուպցիայի դեմ պայքարում մասնագիտացված դատարան, կոչված է ապահովելու կոռուպցիոն բնույթի գործերի քննությունը: (...) Այսինքն՝ պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հարցը Հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա դիտարկելու համար անհրաժեշտ է, որ նշված հայցի հիմքում դրվեն այնպիսի փաստեր, որոնք այս կամ այն կերպ կապահովեն ներկայացված պահանջի կոռուպցիոն բնույթը:

(...) [Դ]ատախազը պետական շահերի պաշտպանության հայց հարուցում է միայն բացառիկ դեպքերում: Ընդ որում՝ թվարկված բացառիկ դեպքերի վերլուծությունից հետևում է, որ դրանք բացառիկ իրավիճակներ են, որոնցում ողջամտորեն կարող է ենթադրվել կոռուպցիոն որևէ իրավախախտման առկայությունը, ինչով էլ պայմանավորված՝ հայց հարուցելու լիազորությունը վերապահվել է հենց դատախազությանը: Այսպես, օրինակ, պետական որևէ մարմնի կողմից, որին վերապահված է պետական շահերի պաշտպանությանն առնչվող տվյալ հարցերով հայց ներկայացնելու լիազորությունը, պետական շահերի խախտման փաստի մասին իրազեկ լինելու պարագայում դատախազի կողմից հայց ներկայացնելու առաջարկություն ստանալուց հետո ողջամիտ ժամկետում հայց չներկայացնելը կարող է վկայել պաշտոնատար անձի կողմից իշխանական կամ ծառայողական լիազորությունները կամ դրանցով պայմանավորված ազդեցությունը չարաշահելու կամ լիազորություններն անցնելու մասին:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ կարելի է եզրակացնել, որ Հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա են դատախազության կողմից հարուցված պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցերը:

(...) Դատարանը գտնում է, բացակայել է թիվ ԵԱԴԴ/3401/02/16 քաղաքացիական գործը ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին հանձնելու ենթակայության նախապայմանը, քանի որ գործով ներկայացված չէ դատախազի կողմից հարուցված պետության գույքային

շահի պաշտպանության վերաբերյալ հայց, ուստի (...) սույն գործը ենթակա չէ քննության ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանում»[2]:

<u>Վճռաբեկ դատարանի նախագահի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը</u>.

8. Սույն գործով Վճռաբեկ դատարանի նախագահի առջև բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. *հիմնավո՞ր է արդյոք ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՀԿԴ/0096/02/22 (ԵԱԴԴ/3401/02/16) քաղաքացիական գործը՝ ըստ հայցի՝ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի ընդդեմ Ա/Ձ Ասատուր Խաչատրյանի, երրորդ անձինք՝ Մարիամ, Մանան, Գոռ և Մելինե Խաչատրյանների՝ ընդհանուր գույքում բաժնեմասն առանձնացնելու և դրա վրա բռնագանձում տարածելու պահանջների մասին, ենթակա է Երևան քաղաքի Աջափնյակ և Դավթաշեն վարչական շրջանների առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:*

9. «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետի համաձայն՝ *«Մասնագիտացված դատարաններն են՝ (...) հակակոռուպցիոն դատարանը»:*

«Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ *«Հակակոռուպցիոն դատարանին են ենթակա (...) քաղաքացիական դատավարության կարգով պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցերով և «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» օրենքի հիման վրա գույքի բռնագանձման հայցերով հարուցված քաղաքացիական գործերը (...)»:*

10. Սույն որոշման նախորդ կետում վկայակոչված իրավական նորմերի վերլուծությունից հետևում է, որ հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա քաղաքացիական գործերն են՝ քաղաքացիական դատավարության կարգով պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերով և «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» ՀՀ օրենքի հիման վրա գույքի բռնագանձման հայցերով հարուցված քաղաքացիական գործերը: Նշվածը հիմք է տալիս փաստելու, որ օրենսդիրը հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայությանն է վերապահել ոչ թե այն գործերը, որոնք

[2] Տե՛ս քաղաքացիական գործը, հատոր 5, թերթեր 96-103:

առնչվում են պետության գույքային և ոչ գույքային շահերին, այլ այն հայցերով գործերը, որոնք **ուղղված են այդ շահերի պաշտպանությանը:** Այսինքն՝ հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայական իրավազորությունը սահմանափակված է **պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերի** քննությամբ: Հարկ է նաև նշել, որ այս մոտեցումը բխում է 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված՝ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի նախագծի ընդունման հիմնավորումներից, համաձայն որոնց, օրենսդիրը հակակոռուպցիոն դատարանին օժտել է մասնագիտացված դատարանի կարգավիճակով և ըստ այդմ՝ նախատեսել այդ դատարանի քննությանը ենթակա քաղաքացիաիրավական վեճերի սահմանափակ շրջանակ[3]:

Բացի այդ, նույն օրենքի հիմնավորումներից հետևում է, որ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի դատավորների թվակազմը սահմանելիս (5 դատավոր), հիմք են ընդունվել ՀՀ գլխավոր դատախազության ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման գործերով վարչության կողմից կատարված ուսումնասիրությունների և դատախազների կողմից դատարաններ ներկայացված՝ պետական շահերի պաշտպանության հայցերի վերաբերյալ վիճակագրական տվյալները: Նշվածը հիմք է տալիս հետևություն անելու, որ օրենսդրի նպատակն է եղել **հակակոռուպցիոն դատարանի ենթակայությանը վերապահել պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանությանն ուղղված հայցերի քննությունը, որոնք ներկայացվել են ՀՀ դատախազության կողմից**[4]:

11. Սույն քաղաքացիական գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ.

- ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեն 2016 թվականի սեպտեմբերի 5-ին հայցադիմում է ներկայացրել Երևան քաղաքի Աջափնյակ և Դավթաշեն վարչական շրջանների առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Ասատուր Խաչատրյանի՝ ընդհանուր գույքում բաժնեմասն առանձնացնելու և դրա վրա բռնագանձում տարածելու պահանջների մասին[5],

---

[3] Տե՛ս 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված՝ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի նախագծի հիմնավորումները՝ ՀՀ Ազգային ժողովի պաշտոնական կայքէջում հետևյալ հղմամբ՝ http://www.parliament.am/draftreading_docs7/K-785_DR2.pdf

[4] Տե՛ս նույն տեղում:

[5] Տե՛ս սույն որոշման 1-ին կետը:

- հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, 2021 թվականի ապրիլի 14-ին ընդունված՝ ««Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» թիվ ՀՕ-331-Ն ՀՀ սահմանադրական օրենքի 19-րդ հոդվածի 19-րդ, 22-րդ, 23-րդ և 24-րդ մասերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 25-րդ հոդվածի 3.1-րդ մասին, Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2022 թվականի նոյեմբերի 30-ի որոշմամբ քաղաքացիական գործն ըստ ենթակայության ուղարկել է Հակակոռուպցիոն դատարան՝ այն պատճառաբանությամբ, որ ներկայացված պահանջն իրենից ներկայացնում է գումարի բռնագանձման պահանջ, իսկ գործով հայցվոր է հանդիսանում ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեն, ուստի՝ սույն գործով ներկայացված պահանջի քննությունն անխուսափելիորեն առնչվում է Հայաստանի Հանրապետության գույքային շահերին[6],

- հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետին, 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, ՀՀ կառավարության 2019 թվականի հոկտեմբերի 3-ի թիվ 1332-Ն որոշման թիվ 1-ին հավելվածի 58-րդ, 60-րդ և 88-րդ կետերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 26-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 41-րդ հոդվածի 1-ին և 3-րդ մասերին, «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 2-րդ մասին՝ Հակակոռուպցիոն դատարանը 2022 թվականի դեկտեմբերի 21-ի որոշմամբ գտել է, որ սույն գործը ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին և այդ առնչությամբ դիմել է Վճռաբեկ դատարանի նախագահին՝ նշելով, որ Հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա են դատախազության կողմից հարուցված պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցերը, մինչդեռ սույն դեպքում բացակայում է քաղաքացիական գործը ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին հանձնելու ենթակայության նախապայմանը, քանի որ գործով ներկայացված չէ դատախազի կողմից հարուցված պետության գույքային շահի պաշտպանության վերաբերյալ հայց[7]:

---

[6] Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:
[7] Տե՛ս սույն որոշման 7-րդ կետը:

12. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 9-10-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո, հարկ է փաստել, որ սույն գործով Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարան հայցադիմում է ներկայացվել ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի կողմից, ընդ որում՝ այն ներկայացվել է ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Ասատուր Խաչատրյանի՝ ընդհանուր գույքում բաժնեմասն առանձնացնելու և դրա վրա բռնագանձում տարածելու պահանջների մասին: Այսինքն՝ հայցադիմումի առարկան է կազմում ընդհանուր գույքում բաժնեմասի առանձնացումը և դրա վրա բռնագանձում տարածելու պահանջը, որը թեև կարող է նաև առնչվել պետության գույքային և ոչ գույքային շահերին, սակայն ուղղակիորեն միտված չէ այդ շահերի պաշտպանությանը: Այլ կերպ, հայցադիմումի առարկան չի հետապնդում հանրային այնպիսի շահի պաշտպանության նպատակ, որն օրենսդրի կողմից նախատեսվել է որպես ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի կողմից գործերի քննության նախապայման:

13. Վերը շարադրվածը հիմք է տալիս փաստելու, որ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՀԿԴ/0096/02/22 (ԵԱԴԴ/3401/02/16) քաղաքացիական գործն ըստ հայցի՝ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Ասատուր Խաչատրյանի, երրորդ անձինք՝ Մարիամ, Մանան, Գոռ և Մելինե Խաչատրյանների՝ ընդհանուր գույքում բաժնեմասն առանձնացնելու և դրա վրա բռնագանձում տարածելու պահանջների մասին, ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին, հիմնավոր է:

14. Վերոգրյալի հիման վրա, գտնում եմ, որ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի հայցադիմումի հիման վրա հարուցված թիվ ՀԿԴ/0096/02/22 (ԵԱԴԴ/3401/02/16) քաղաքացիական գործը ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի քննությանը:

Հիմք ընդունելով վերոշարադրյալը և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի

թիվ ՀԿԴ/0096/02/22 (ԵԱԴԴ/3401/02/16) քաղաքացիական գործն ըստ հայցի՝ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի ընդդեմ անհատ ձեռնարկատեր Ասատուր Խաչատրյանի, երրորդ անձինք՝ Մարիամ, Մանան, Գոռ և Մելինե Խաչատրյանների՝ ընդհանուր գույքում բաժնեմասն առանձնացնելու և դրա վրա բռնագանձում տարածելու պահանջների մասին, ենթակա է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

ԼԻԼԻԹ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ